

Plukovník gšt. ing. Jiří Nečas

Obranná operace frontu

V článku se chci zabývat vedením obranné operace frontu **v bezjaderném období.**

V bezjaderném období války (strategické operace na válčišti) lze obrannou operaci frontu charakterizovat jako součást operace skupiny frontů. Jejím posláním je zabezpečit útočnou činnost jiných frontů a vytvořit podmínky pro přechod daného frontu do útoku.

Obdobně jako v jaderné válce mohou vojska frontu přecházet do obrany za různé situace a v různých podmínkách jako např. v dotyku, nebo mimo dotyk s nepřítelem, pod úder útočícího nepřítele (tj. současně s odrážením útoku nepřítele), nebo v době příprav nepřítele k útoku (tj. záměrně předem).

Budou-li vojska frontu **přecházet do obrany při zahájení války** po překvapujícím hromadném úderu nepřátelského letectva a vpádu nepřátelských uskupení pozemních vojsk na naše území, může být výhodné organizovat obranu armád prvního sledu frontu s předním okrajem záměrně vzdáleným od státních hranic. Doba, kterou nepřítel potřebuje k překonání zabezpečovacího pásma k přednímu okraji obrany (brání síly pohraničních svazků), měla by být tak dlouhá, aby umožnila přípravu a organizaci obrany prvního sledu.

Délka trvání vlastní obranné operace frontu (v závislosti na konkrétní situaci) bude záviset na možnostech Hlavního velení zabezpečit přísun záloh pro vedení útočné činnosti.

Vojska frontu mohou přecházet do obrany i **v průběhu útočné operace frontu** a to především tehdy, podaří-li se nepříteli pro přípravu protiútoku uskutečnit hromadné úder letectva a skrytě vytvořit mohutná úderná uskupení pozemních vojsk. Pak vojska frontu budou přecházet do obrany za složité pozemní i vzdušné situace, zpravidla současně s odrážením útoku nepřítele a ne na jedinou všemi divizemi prvního sledu armád. Typické bude vytváření obranného uskupení frontu až v průběhu obranných sražení, takže častým jevem může být volba předního okraje obrany v hloubce operačního učlenění frontu.

Vojska frontu mohou **přecházet do obrany záměrně předem**, např. v dotyku s nepřítelem, když v průběhu útočné operace vznikne nutnost zabezpečit důležité čáry (prostory) a odrazit útok převahy sil a prostředků nepřítele, nebo i mimo styk s nepřítelem — např. již v období zvýšeného napětí před zahájením války s cílem zabránit nepříteli vlomit se na naše území s překvapením.

Cíle a úkoly obranné operace frontu (ve srovnání s vedením obranné operace frontu v podmínkách použití jaderných zbraní) budou omezenější, budou vyžadovat více sil a prostředků a lze je dosáhnout jen v časově delším období.

Hlavními cíli a úkoly obranné operace frontu při zahájení války může být

- odrazení vpádu nepřítele, který má převahu v silách a prostředcích,
- porážka jeho hlavních útočných uskupení,
- udržení důležitých prostorů a čar a získání času pro soustředění nezbytných sil a prostředků a přípravu podmínek pro přechod do útoku,
- zabezpečení boků hlavního úderného uskupení skupiny frontů.

K dosažení těchto cílů a úkolů bude třeba, aby front udržoval těsnou součinnost se sousedními fronty, eventuálně s jinými druhy ozbrojených sil s cílem zničit taktické a operačně taktické prostředky jaderného napadení, odrazit vpád, útok nebo protiútok nepřítele, vyčerpat jeho úderná uskupení a způsobit jim maximální ztráty a udržet důležité prostory pro další vedení operace [cíle operace — viz předešlé články].

Konkrétní úkoly pro obrannou operaci stanoví frontu Hlavní velení. Tyto úkoly plní vojska frontu postupně palebnými údery letectva a dělostřelectva na uskupení nepřítele na přístupech k přednímu okraji obrany, bojem za udržení taktické hloubky obrany, vedením protiúderů a přechodem vojsk do protiútku.

V bezjaderném období strategické operace na válčišti hrozí stálé nebezpečí jaderných úderů nepřítele, což vyžaduje obranu hluboce členit a rozptýlovat bojové sestavy vojsk. Tzn., že organizace obrany frontu v podmínkách vedení bojové činnosti v bezjaderném období **musí v podstatě odpovídat organizaci obrany v podmínkách použití jaderných zbraní**. Organizace obrany frontu zahrnuje uskupení sil a prostředků, tj. operační učlenění vojsk frontu, organizaci úderů letectva, PVO, palebného systému a ženijní úpravy terénu.

Operační učlenění vojsk frontu je určováno úkoly frontu, silami a prostředky, podmínkami přechodu k obraně, charakterem terénu a možnou silou úderného uskupení nepřítele. I v bezjaderných podmínkách může být operační uskupení frontu v jednom nebo ve dvou sledech.

Při zahájení války (v případě překvapivého vpádu nepřítele) může operační učlenění vojsk frontu zahrnovat první sled, vševojskové zálohy, uskupení raketových vojsk a dělostřelectva, vojsk PVO, letectva, ženijního a chemického vojska, protitankové zálohy a POZ.

Vedení obranné operace frontu má své zvláštnosti, **které ovlivní organizaci obrany**. Základními prostředky ničení nepřítele jsou dělostřelectvo, letectvo a tanky, jejichž efektivní využití vyžaduje soustředěné použití a maximálně sladěné úsilí. Snaha vést bojovou činnost v bezjaderných sestavách na jednotlivých směrech a i s mezerami v operačním učlenění nezbytně významným způsobem zvažuje úlohu a místo manévru druhým sledem nebo zálohami na

všech stupních. Zvláštností je i nutnost hromadného používání dělostřelectva a letectva. To vede k vytváření silných dělostřeleckých skupin, plánování dělostřelecké a letecké protipřípravy a používání tanků ke střelbě ze zakrytých palebných postavení. Je proto nezbytné posilovat armády prvního sledu frontu dělostřelectvem a leteckou armádu bombardováním a stíhacím bombardovacím letectvem ze zálohy Hlavního velení. Poslední zvláštnost a jedna z prvořadých z hlediska důležitosti je nutnost stálé pohotovosti k uskutečnění jaderných a chemických úderů na nepřítele.

Můžeme tedy obecně uvést, že vojska frontu v obraně členíme do hloubky a na jednotlivé pravděpodobné směry útoku nepřítele. Při přechodu do obrany již během jaderných úderů nepřítele nebude vždy možné tyto požadavky plně respektovat. Tak např. požadavek dvousledového členění vojsk bude možné dodržet jen v rámci armád a na frontovém stupni bude vytvořena jen vševojsková záloha, ze které postupně (v závislosti na uvolnění sil z pasívních úseků, nebo posilování frontu zálohami HV) bude vytvářen druhý sled frontu.

První sled frontu, který tvoří především vševojskové armády, vytváří svými divizemi prvního sledu taktickou hloubku obrany (20—30 km). Tyto svazky nesou hlavní tíhu při odrážení nepřítele. Musíme počítat s tím, že nepřítel bude na směrech hlavních úderů jednotlivých úderných uskupení vytvářet velké hustoty sil a prostředků, např. do 25—30 tanků na 1 km fronty. Jeho divize na směr hlavního úderu může útočit v pásmu širokém do 10 km. Naše motošlečká (tanková) divize je s to na důležitém směru bránit pásmo obrany široké 30 km, tzn. že na směr hlavního úderu nepřítele může odrážet útok 2—3 divizí nepřítele. K tomu, aby byla schopna úspěšně odrazit tento útok, je třeba divizi prvního sledu posílit protitankovými prostředky, nebo plánovat manévr těchto prostředků z druhých sledů (záloh) armád i frontu.

Hloubka operačního učenění armády může být 80—120 km a je vytvářena svazky druhého sledu a zálohami armády. Přitom druhý sled armády je předurčen k protiúderu nebo k obraně čar (pásma obrany) v hloubce.

Druhý sled frontu bude zpravidla vytvářen v průběhu obranného sražení ze sil a prostředků přeskupených z méně důležitých směrů a ze záloh přisunutých z hloubky. Při přechodu frontu do obrany předem (v době příprav nepřítele k útoku) může být druhý sled frontu vytvořen současně s přechodem k obraně. Do druhého sledu frontu se vyčleňuje vševojsková nebo tanková armáda s úkolem vést frontový protiúder, bránit obranné čáry v hloubce obrany frontu, zabezpečit přechod frontu do útoku a ničit výsadky nepřítele. Armáda v druhém sledu frontu se rozmísťuje rozptýleně po divizích. Za armádami prvního sledu se připravují 1—2 frontové obranné čáry (pásma), vzdálené 60—80 km od sebe, čímž se zvětšuje hloubka obrany frontu celkem do 250—300 i více kilometrů.

Vševojskovou zálohu frontu je výhodné vyčleňovat ve všech případech přechodu do obrany v sestavě několika svazků. Používají se při vedení obranné operace k posílení armád prvního sledu, k zesílení protiúderného uskupení a k boji s nepřátelskými výsadky.

Zálohy frontu — různého určení — se využívají k obraně mezer, k posílení vojsk, zabezpečení přesunů a rozvinutí protiúderných uskupení frontu, ničení nepřátelských výsadků a zabezpečení boků a styků (viz VM č. 9/1970).

Důležitým prvkem organizace obrany frontu je příprava a organizace úderů **frontového letectva**, kterým musí velitel a štáb frontu věnovat patřičnou po-

zornost. Údery letectva jsou hlavním prostředkem ničení uskupení nepřítele, která se nacházejí mimo dosah palby dělostřelectva a tanků. Tzn., že letectvo kompenzuje nepoužívání jaderných zbraní.

Při organizaci úderů letectva je třeba brát v úvahu, že bojová činnost letectva může probíhat v podmínkách nevýhodné vzdušné situace, při převaze nepřítele v letectvu a prostředků PVO.

Uskupení nepřítele ničíme postupně, tj. na dalekých přístupech, při odrážení jeho útoku, při boji s uskupením, které se vklínilo do obrany a při vedení protiúderů. Přitom se úsilí letectva soustřeďuje na ničení prostředků jaderného napadení nepřítele a nebezpečných uskupení pozemních vojsk, na podporu a ochranu vlastních vojsk, na zničení radiotechnických prostředků a velitelských stanovišť nepřítele.

Stálá úhroza, že nepřítel přejde k použití jaderných zbraní, vyžaduje plánovat též použití jaderných a chemických zbraní. Vyčleněné letectvo musí být ve stálé pohotovosti k uskutečnění jaderných úderů. K tomu je třeba vést nepřetržitě průzkum a stále upřesňovat činnost letectva v plánu prvního jaderného úderu frontu.

Organizace PVO je stejná jako v podmínkách použití jaderných zbraní. Úkolem sil a prostředků PVO frontu je v součinnosti se stíhacím letectvem bránit raketová vojska a letectvo frontu, hlavní uskupení pozemních vojsk, velitelská stanoviště a týly.

Při organizaci **palebného systému konvenčních zbraní** je nutné brát v úvahu údery letectva a ženijní úpravy terénu. Základem je palba dělostřelectva, tanků, protitankových prostředků a palba ručních zbraní. Palebný systém se organizuje na předpokládaných směrech útoku nepřítele a zabezpečuje se centralizovaným řízením palby. K zvýšení činnosti palby se mohou přivlékat tankové pluky divizí druhého sledu ke střelbě ze zakrytých palebných postavení. Na směrech hlavních úderů nepřítele se mohou vytvářet armádní dělostřelecké skupiny s úkolem ničit nepřítele na přístupech, vést boj s taktickými prostředky jaderného napadení nepřítele a umlčovat jeho dělostřelectvo.

Cílem **ženijních úprav terénu** je zabezpečit pevnost a odolnost obrany frontu. V bezjaderných podmínkách roste úloha ženijních zátarasů a proto se zvyšuje počet pohyblivých odřadů zatarasovacích v armádách i frontu. Vlastní ženijní úpravu terénu zahájí vojska ihned s přechodem do obrany a najednou v celé hloubce.

Vedení obranné operace

Vedení obranné operace frontu v bezjaderném období se zakládá na ničení nepřítele údery letectva, palbou dělostřelectva, tanků a jiných prostředků ve spojení s pevnou obranou důležitých prostorů a uskutečněním protiúderů. Složitý problém — vzhledem k nedostatku sil a prostředků — je boj s uskupeními nepřítele na přístupech k obraně.

Tedy **hlavním způsobem** vedení obranné operace frontu je **postupné ničení vojsk nepřítele palbou konvenčních prostředků pozemních vojsk a letectva ve spojení s pevnou obranou nejdůležitějších prostorů (čar) a vedení (v příznivých podmínkách) protiúderů.**

Údery na přesunující se uskupení nepřítele na dalekých přístupech vede letectvo. Přitom je třeba si uvědomit, že výsledky úderů budou značně menší, než v podmínkách použití jaderných zbraní. Proto je třeba využívat **hromadné**

úder letectva (i zápalnými prostriedky) na nepřítele v prostorech soustředění, při přesunech a rozvinování k útoku.

Důležité frontové opatření je **protipříprava**. Tuto může organizovat buď na nepřítele v bezprostředním dotyku a nebo mimo dotyk s nepřítelem. Pak má na přípravu dosti času. Protipřípravy se zúčastní letectvo, dělostřelectvo, část tanků divizí prvního sledu a někdy i dělostřelectvo z druhého sledu armády. Jejím **cílem** bude oslabit počáteční úder nepřítele, nebo přinutit ho odložit dobu zahájení útoku. K organizaci protipřípravy je třeba odhalit přípravu nepřítele k útoku, směr jeho hlavního úderu a dobu zahájení útoku. V pásmu armády prvního sledu plánujeme protipřípravu na 2—3 úsecích, avšak uskutečňujeme jenom na jednom a to nejdůležitějším z nich. Hlavními objekty ničení v protipřípravě jsou prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo, tanky a živá síla nepřítele.

Splnění cílů obranné operace frontu v bezjaderném období se bude dosahovat především **v boji za udržení taktické hloubky obrany**. Z toho důvodu roste úloha divizí prvního sledu a manévru druhých sledů a záloh. V tomto boji vojska frontu zabezpečují narůstání obranného úsilí s cílem vytvořit výhodné podmínky pro vedení protiúderů armád i frontu. Přitom protiúder armády se může vést nejen při boji o taktickou hloubku obrany, ale i v operační hloubce.

Frontový protiúder se zpravidla vede jen v operační hloubce. Učlenění vojsk určených k protiúderu musí zabezpečovat mohutný prvopočáteční úder a zničení nepřítele v krátkých časových lhůtách. Z toho důvodu je výhodné vyčlenit do prvního sledu protiúderného uskupení frontu **tankové svazky**. Protiúder se zahajuje mohutným palebným úderem letectva a dělostřelectvem na palebné prostředky, tanková uskupení, místa velení a blízké zálohy nepřítele. Úspěšné dokončení protiúderu a přechod do protiútoků se zabezpečuje zasazováním svěžích sil z druhého sledu protiúderného uskupení nebo ze zálohy Hlavního vedení.

V nepříznivých podmínkách může být frontový protiúder (v důsledku značných ztrát frontu) málo účinný a proto neúčelný. V tomto případě je třeba, aby druhý sled (zálohy) frontu pevně držel nejdůležitější prostory v operační hloubce obrany s cílem zpomalit nebo zastavit útok nepřítele. Později po zesílení silami a prostředky HV může front zahájit protiúder.

V seriálu článků k obranné operaci frontu jsem chtěl ukázat na oprávněnost názorů, že v podmínkách soudobé války může být vedena obrana i ve frontovém měřítku.

Tímto seriálem článků jsem chtěl přispět k rozšíření teoretických znalostí příslušníků vyšších štábů v zatím všeobecně ne plně docenované obranné problematice.